

STORTINGET

Representantforslag 175 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Carl I. Hagen, Per-Willy Amundsen, Dagfinn Henrik Olsen, Morten Stordalen og Bengt Rune Strifeldt

Dokument 8:175 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Carl I. Hagen, Per-Willy Amundsen, Dagfinn Henrik Olsen, Morten Stordalen og Bengt Rune Strifeldt om en tiltakspakke for å styrke næringsliv og befolkningsutvikling i Finnmark

Til Stortinget

Bakgrunn

Demografiutviklingen i Nord-Norge, og spesielt i Finnmark, er nedadgående. Årsakene til dette er sammensatte, men det er en uttalt politisk målsetting å sikre bosetting og befolkning i nord av sikkerhets- og beredskapshensyn. Tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark har hatt positive effekter og redusert fraflyttingen, men enkelte av tiltakene rettet mot næringsaktivitet er dessverre blitt svekket over tid.

Nord-Troms og Finnmark er i en økonomisk særstilling og har ikke klart å bygge opp privat kapital på samme måte som resten av landet. Etter krigen i 1945 kunne de fleste «fortsette livene sine» og gjenoppta næringsaktivitet og benytte seg av eksisterende infrastruktur, noe det ikke var mulig å gjøre i Finnmark. Alt av boliger, bygninger, infrastruktur og næringsaktiviteter måtte bygges opp fra grunnen av etter at oppryddingen etter krigens herjinger var ferdig. Det har gjort at Nord-Troms og Finnmark i stor grad «mistet» flere tiår av utviklingen sammenlignet med resten av landet, og har medført at risikokapital til næringsutvikling ikke har blitt bygget opp på samme måte. Det har ført til at eierskap har blitt

solgt til andre deler av landet for å utvikle og kapitalisere opp næringsaktivitet.

Finnmark er et av Norges viktigste områder, og viktigheten av at det bor folk i nord, er ytterligere aktualisert etter endringer i den geopolitiske verdenssituasjonen og Russlands invasjon av Ukraina. Norge har sluttet opp om alle EUs sanksjonspakker mot Russland med noen få unntak og nasjonale tilpasninger. Disse sanksjonene støttes fullt ut og følges opp av næringslivet, men sanksjonene har hatt direkte innvirkning i større og mindre grad på næringsaktører, spesielt i Øst-Finnmark. Folk og næringsliv i Øst-Finnmark er blitt særlig hardt rammet, og for enkelte bedrifter har omsetningen blitt redusert med 40–50 pst. over natten som følge av sanksjonene, uten at noen av disse bedriftene er blitt kompensert for disse tapene.

Regjeringen Støre har forsøkt å avdempe de negative konsekvensene av sanksjonene og ble enig med Sosialistisk Venstreparti på Stortinget om en aktivitetspakke for Øst-Finnmark på til sammen 105 mill. kroner i 2023. Prioriterte felt for denne pakken var næringsutvikling, helse og utdanning. Effekten har vært kritisert fra flere hold, og det er tydelig at denne aktivitetspakken ikke traff godt nok. Man må heller se på tiltak som styrker konkurransekraften til næringslivet i nord og bidrar til å snu den negative demografiutviklingen.

For bedrifter i tiltakssonen må virkemiddelapparatet legges til rette slik at berørte bedrifter får en mulighet til å legge om driften for å kunne utvikle ny produktportefølje og ikke minst en mulighet til aktiv opplæring og markedsføringstiltak. Her vil det også være behov for at kapital gjøres tilgjengelig for å realisere nye næringsprosjekter i tiltakssonen, slik som redusert egenkapitalkrav, fordi de fleste av disse selskapene ikke kan møte de krav som bl.a. Innovasjon Norge stiller. Det vil også være

fordelaktig med en mer aktiv satsing gjennom virke-middelapparatet på næringsprosjekter og tilhørende næringsbygg.

Redusert arbeidsgiveravgift var opprinnelig en ordning i tiltakssonen som gjorde at dersom hovedkontor og minst 50 pst. av arbeidsinntekten var i tiltakssonen, kunne ansatte utføre arbeider i andre soner uten at virksomheten måtte svare for arbeidsgiveravgift. Dette var en kraftfull og god ordning som dessverre ble terminert i 2010 fordi det var mistanke om misbruk, noe som senere viste seg å ikke medføre riktighet. Ordningen kunne ha bidratt til at bedrifter berørt av sanksjonene i en omstillingsperiode kunne ha sendt arbeidstakere til annen arbeidsgiversone, slik at faktiske kostnader til dyre flybilletter og opphold hadde blitt dekt inn.

Ordningen med redusert arbeidsgiveravgift er ytterligere svekket i senere tid. Det kunne beregnes redusert arbeidsgiveravgift dersom 50 pst. av arbeidsinntekten ble opptjent i en arbeidsgiversone med redusert arbeidsgiveravgift over en periode på tre måneder. Denne perioden er nå redusert til én måned. Det medfører at bedrifter utenfor tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark kan pendle inn ansatte i tiltakssonen med 14 dagers turnus pr. måned og da benytte seg av pendlerturnus med lengre arbeidsdager og samtidig slippe arbeidsgiveravgift.

Dette har medført en betydelig konkurranseulempe for bedrifter som er lokalisert i tiltakssonen, fordi de lokale bedriftene ikke kan benytte seg av pendlerturnusen. Denne ordningen, som i utgangspunktet ble innført for å styrke konkurransekraften i tiltakssonen, bidrar nå til at det lønner seg for bedrifter å etablere seg utenfor tiltakssonen og pendle inn ansatte.

Mineralnæringen er en viktig fremtidsnæring i Norge og har stort potensial til å bli enda en viktig eksportindustri. Imidlertid hemmes næringen av lang saksbehandlingstid, mange reguleringer og høy risiko. Oppstart av gruvevirksomhet kan ta så lang tid som 15–20 år, og saksbehandlingstiden må reduseres betydelig. Tilgang på kapital er en utfordring også for mineralnæringen, og markedet for å kapitalisere opp aktuelle mineralprosjekt i Norge er krevende.

Mineralnæringen vil gi mange distriktsarbeidsplasser og har særlig stort potensial i Nord-Norge. I Finnmark er det to mineralprosjekter som er gryteklare, Nussir og Sydvaranger Gruve. Disse to prosjektene ville bidratt med hhv. 200 og 400 direkte arbeidsplasser, og indirekte kan dette antallet tredobles når en regner med ringvirkningene. Dette er arbeidsplasser som kan bidra til å snu den negative demografiutviklingen i Finnmark generelt og i Øst-Finnmark spesielt.

Forslagsstillerne viser til at Fremskrittspartiet flere ganger har foreslått tiltak i Stortinget for å få fortgang i og oppstart av slike mineralprosjekter, senest ved be-

handlingen av Innst. 171 S (2024–2025) så sent som i mars 2025. Der ble det blant annet foreslått:

- å styrke veiledningsfunksjonen til Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF),
- å øke bevilgningen til Norges geologiske undersøkelse (NGU) for å kartlegge mineralressursene i Norge,
- å sikre en enklere og mer samordnet konsesjonsbehandling for mineralutvinning i Fastlands-Norge,
- samt å be regjeringen legge fram forslag om etablering av et statlig mineralfond etter finsk modell.

Forslagene fikk dessverre hovedsakelig bare Fremskrittspartiets stemmer.

I langtidsplanen for Forsvaret ligger det inne en satsing på utvidelsen av Finnmark landforsvar, og Hæren skal utvikles fra én til tre brigader, én i Finnmark, én i Troms og en ny brigade sør. Den videre oppbyggingen av Finnmarksbrigaden konsentreres til Porsangmoen, som videreutvikles med betydelig satsing på å tilrettelegge for både økt personelltilførsel og tilførsel av nytt materiell. Halkavarre skyte- og øvingsfelt i Porsanger vil også videreutvikles. Finnmark landforsvar styrkes med kampluftvern, en artilleribataljon, en lett infanteribataljon, ingeniørkompani, etterretningskompani og styrket ledelse og videreutvikles til Finnmarksbrigaden. Disse tiltakene vil bidra til flere arbeidsplasser og ringvirkninger for regionen.

Det er viktig og riktig at Forsvaret utvikles som følge av sikkerhets- og beredskapspolitiske målsettinger og ikke som distriktspolitikk. Men Forsvaret er bare en del av totalforsvaret, og innbyggere og næringsliv skal ved en krise- eller krigssituasjon understøtte Forsvaret. Da må man sørge for at det er grunnlag for folk og næringsliv for å bo og leve der også i fredstid. Forsvaret må også bidra og være en samfunnsbygger i de områdene det er lokalisert, og i større grad ha mulighet til å handle lokalt fremfor gjennom sentrale avtaler for å styrke det lokale næringslivet.

Trygghet for liv og helse er viktig for innbyggere i hele landet, og en av utfordringene i nord er store avstander. Dette kan også ha stor betydning for befolkningsutviklingen i nord. Lang responstid kan få store konsekvenser for dem som er berørt av en alvorlig hendelse. I Finnmark har det vært flere hendelser hvor det har vært stilt spørsmål ved responstiden til politiet og om liv er gått tapt på grunn av dette.

På grunn av lang responstid fra politiet mottar melding om en hendelse til første patrulje er fremme på stedet, er det viktig å se på andre løsninger enn de tradisjonelle. Et politihelikopter lokalisert i Finnmark vil bidra til å redusere responstiden og styrke tryggheten til inn-

byggerne, samtidig som det kan bidra til å sikre kontroll og beredskap ved den norsk-russiske grensen.

Lange avstander er også utfordrende for liv og helse, spesielt vinterstid når fjelloverganger stenges og pasienter er avskåret fra livsnødvendige helsetilbud. I Finnmark er det lokalisert to fullverdige sykehus i Kirkenes og Hammerfest i tillegg til klinikker i Alta og Karasjok. Mellom Hammerfest og Kirkenes er det nesten 800 km. Dersom man skal gi et tilnærmet likeverdig helsetilbud til innbyggere i Finnmark som i resten av landet, må man se på muligheten for å få på plass et bedre helsetilbud for innbyggerne i den mest folkerike regionen i Finnmark. Dette kan gjøres ved å utvide spesialisthelsetjenestetilbudet i Alta med å gjenopprette dagkirurgi og etablere geriatrik avdeling, fødeavdeling og nødvendige akuttfunksjoner. Dette vil bidra til å skape trygghet i hverdagen og være en viktig brikke for å snu den negative demografiutviklingen.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om særskilte tiltak for næringslivet i Øst-Finnmark som er berørt økonomisk av sanksjonene mot Russland.
2. Stortinget ber regjeringen vurdere om de eksisterende virkemidlene i tiltakssonen har den ønskede effekten når det gjelder å opprettholde og øke befolkningen i nord, og vurdere ytterligere tiltak slik som eksempelvis redusert bedriftsbeskatning.
3. Stortinget ber regjeringen vurdere endringer i retningslinjene for virkemiddelapparatet, blant annet redusert egenkapitalkrav, slik at det i større grad bidrar til å realisere nye næringsprosjekter i tiltaks-sonen.
4. Stortinget ber regjeringen vurdere endringer i retningslinjene i virkemiddelapparatet, slik at man oppnår en mer aktiv satsing som i større grad bidrar til å realisere nye næringsprosjekter og næringsbygg i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms.
5. Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av konsekvenser for aktivitet og arbeidsplasser i tiltakssoner med redusert arbeidsgiveravgift som følge av endrede forutsetninger som ble innført i 2010 for bl.a. krav til registrering av selskapers hovedkontor.
6. Stortinget ber regjeringen endre innretningen på geografisk differensiert arbeidsgiveravgift slik at den virker etter sin hensikt, og at det ikke kan benyttes lavere arbeidsgiversats enn der virksomheten er lokalisert.
7. Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan Forsvaret i større grad kan bidra og være samfunnsbygger i Finnmark, ved å legge mer til rette for lokale innkjøp av varer og tjenester.
8. Stortinget ber regjeringen sikre at opsjoner for nye politihelikoptre utløses, og at Finnmark politidistrikt tilføres ett av de tre helikoptrene som politiet har opsjon på, for å redusere responstid samt å sikre kontroll og beredskap ved den norsk-russiske grensen.
9. Stortinget ber regjeringen utvide spesialisthelsetjenestetilbudet i Alta ved å gjenopprette dagkirurgien og etablere geriatrik avdeling, fødeavdeling og nødvendige akuttfunksjoner. Det må legges til grunn at sykehusene i Finnmark samarbeider i en nettverksmodell for å gi hele befolkningen et likeverdig helsetilbud av god kvalitet.

8. april 2025

Sylvi Listhaug

Carl I. Hagen

Per-Willy Amundsen

Dagfinn Henrik Olsen

Morten Stordalen

Bengt Rune Strifeldt

